

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРАСНОАРМІЙСЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**СУЧАСНІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗАЦІЇ ТА
АВТОМАТИЗАЦІЇ ЕНЕРГОЄМНИХ
ВИРОБНИЦТВ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
II регіональної науково-практичної конференції**

25 квітня 2013 р.

Красноармійськ – 2013

УДК 622.23

Сучасні аспекти механізації та автоматизації енергоємних виробництв. Збірник матеріалів II регіональної науково-практичної конференції, Красноармійський індустріальний інститут ДВНЗ ДонНТУ, 25 квітня 2013 р. – Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2013. – 300 с.

У збірнику представлені праці учасників II регіональної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти механізації та автоматизації енергоємних виробництв», яку провела кафедра «Електромеханіки і автоматики» Красноармійського індустріального інституту ДВНЗ ДонНТУ. Основні напрямки роботи конференції – гірнича механіка, електрообладнання та енергопостачання сучасних енергоємних виробництв; геометричне та комп'ютерне моделювання об'єктів, явищ, процесів і технологій; геомеханічні проблеми розробки корисних копалин та охорона праці; соціальні, економічні та організаційні аспекти життєдіяльності енергоємних виробництв.

Редакційна колегія повідомляє, що автори публікацій несуть відповідальність за достовірність поданої інформації, зміст матеріалів, їх мовно-стилістичне оформлення.

© Красноармійськ, КП ДВНЗ ДонНТУ, 2013

Кушнир У.Л.; Сынков В.Г., д.т.н. (КИИ ДонНТУ) ПЕРСПЕКТИВЫ СОЗДАНИЯ ГОРНОПРОХОДЧЕСКОЙ ТЕХНИКИ НОВОГО ПОКОЛЕНИЯ	63
Лопашов Е.Н., Шовкалюк Д.В.; Зиновьев С.Н., к.т.н. (КИИ ДонНТУ) РОЛЬ ТЕПЛОЭЛЕКТРОСТАНЦИЙ В ЭНЕРГЕТИКЕ УКРАИНЫ	67
Лященко Н.А.; Чашко М.В., к.т.н. (КИИ ДонНТУ) СОЛНЕЧНЫЙ ЭНЕРГОБЛОК	70
Лященко Н.А.; Чашко М.В., к.т.н., Зиновьев С.Н., к.т.н. (КИИ ДонНТУ) ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ	72
Маркин А.Д., д.т.н.; Кононенко Е.Ю. (ДонНТУ) ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ЭРЛИФТНЫХ УСТАНОВОК В СИСТЕМАХ ГИДРОЗОЛОШЛАКОУДАЛЕНИЯ ТЭС	75
Немцев Э.Н. (КИИ ДонНТУ) ОПРЕДЕЛЕНИЯ ФАКТИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ГОРНЫХ МАШИН С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СРЕДСТВ НЕРАЗРУШАЮЩЕГО КОНТРОЛЯ	79
Парфьонова Е.В., Подлесный А.А.; Зиновьев С.Н., к.т.н. (КИИ ДонНТУ) АВТОМАТИЗАЦИЯ УЧАСТКОВОГО ВОДООТЛИВА	82
Сидорова Г.Є.; Рак О.М. к.т.н. (КП ДонНТУ) ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ ТРАНСФОРМАТОРНИХ ПІДСТАНЦІЙ В ШАХТНІЙ МЕРЕЖІ 1140 В	84
Сынков В.Г., д.т.н.; Мартищенко О.Ю. (КИИ ДонНТУ) КРАТКИЙ АНАЛИЗ СПОСОБОВ ВЫЕМКИ УГЛЯ ДЛЯ УСЛОВИЙ ШАХТ ДОНБАССА	87
Синков В.Г., д.т.н.; Мартищенко О.Ю. (КП ДонНТУ) ПРО МОЖЛИВІСТЬ ДОРОБКИ ПЛАСТА k_8 ВП «ШАХТА НОВОГРОДІВСЬКА 1/3» АГРЕГАТОМ ФРОНТАЛЬНОГО ШНЕКОВОГО ВІЙМАННЯ	91
Тахтаров Е.В.; Сынков В.Г., д.т.н. (КИИ ДонНТУ) ШАХТНЫЕ ПОДЪЕМНЫЕ УСТАНОВКИ С ТОМОЗНЫМИ СИСТЕМАМИ ДИСКОВОГО ТИПА	94
Триллер Е.А. к.т.н.; Приймак А.С. (КИИ ДонНТУ) ИСПЫТАНИЕ СЕКЦИОННЫХ НАСОСОВ ПОСЛЕ РЕМОНТА В УСЛОВИЯХ ШАХТНЫХ МАСТЕРСКИХ	98
Триллер Е.А. к.т.н.; Шестаченко С.В. (КИИ ДонНТУ) ШАХТНЫЙ ВОДООТЛИВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СТРУЙНЫХ НАСОСОВ	102
Холоша А.С. (ДонНТУ) ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОБОБЩЕННЫХ ПАРАМЕТРОВ ВОДООТЛИВНОЙ УСТАНОВКИ С САМОСМЫВАЮЩИМИСЯ ВОДОСБОРНИКАМИ	106
Хорольський А.О., Немцев Е.М. (КП ДонНТУ) ЗМІНА ВЛАСТИВОСТЕЙ ГІРНИЧО-ШАХТНОГО ОБЛАДНАННЯ З ЧАСОМ ПІД ВПЛИВОМ УМОВ ЕКСПЛУАТАЦІЇ	112
Хорольський А.О., Ситник О.С., науковий керівник – Немцев Е.М. (КП ДонНТУ) РОБОТА НАСОСІВ ГІРНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ З ПІДПОРОМ НА ВХОДІ	116
Чернишев В.І. (КП ДонНТУ) УДОСКОНАЛЕНЕ РЕЛЕ НАВАНТАЖЕННЯ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПЕРІОДУ УПОВІЛЬНЕННЯ В РЕЖИМІ ВІЛЬНОГО ВИБІГУ ШАХТНОЇ ПІДЙОМНОЇ УСТАНОВКИ	120
Чернишев В.І., Шечков С.І. (КП ДонНТУ) КОНТРОЛЬ БАГАТОДВИГУННИХ ЕЛКТРОПРИВОДІВ ГІРНИЧИХ МАШИН.....	124

ЧЕРНИШЕВ В.І., ШЕЧКОВ С.І. (КП ДонНТУ)
КОНТРОЛЬ БАГАТОДВИГУННИХ ЕЛЕКТРОПРИВОДІВ ГІРНИЧИХ МАШИН

Пропонується організація планово-попереджувальних ремонтів за показниками доукомплектованих інтелектуальних датчиків та модулів. Запропонована система планово-попереджувальних ремонтів потребує проведення організаційних заходів, нових наукових та технічних рішень.

Постановка проблеми. Збільшення продуктивності гірничих машин, на сучасному етапі, забезпечується зростанням потужності їх електроприводів. Так сумарна потужність вітчизняного вугільного комбайна КДК700 досягає 860 кВт, а забійного конвеєра СПЦ334П - 750 кВт. Зростання одиничної потужності електродвигунів стало можливим із застосуванням нових електротехнічних матеріалів та технологій. Внаслідок цього збільшуються капітальні витрати на їх придбання.

Вимушений простій гірничої машини у зв'язку з відмовою електроприводу позначається на збільшенні експлуатаційних витрат, витрат на її технічне обслуговування та втрат продукції. Надійність роботи гірничих машин визначається не тільки проектними рішеннями при їх виготовленні, умовами експлуатації, але і в значній мірі справністю самих електроприводів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуюча на вугільних шахтах система технічного обслуговування і ремонту електроустаткування регламентується вимогами правил безпеки та правил технічної експлуатації вугільних шахт, положенням про планово-попереджувальний ремонт устаткування вугільних підприємств і директивних вказівок вищих органів [1, 2, 3, 4, 5]. Застосовані пристрої та методи контролю мають різну фізичну природу, а вихідні сигнали мають різні форми і величини. Кожний контролюючий параметр має свій власний вимірювальний комплект обладнання. Такі обставини знижують точність, збільшують час і вартість контролювання. На практиці, ці недоліки, призводять до повного нехтування контролю електроприводів.

Метою нашого дослідження є зниження аварійності асинхронних електроприводів гірничих машин. На підставі аналізу різних підходів, обґрунтувати вимоги до модулів та датчиків, які визначають справність електроприводів.

Виклад основного матеріалу. Існуючі в теперешній час методи та пристрої дозволяють оцінювати технічний стан електроприводів будь-якої гірничої машини за такими основними ознаками несправностей:

- загальний і місцевий перегрів елементів і вузлів електроприводів;
- виявлення короткозамкнених витків у котушках і обмотках;
- невірноваженість обертових вузлів і деталей;
- якість живлячої напруги;
- збільшення ексцентриситету повітряного зазору електродвигунів;
- знос підшипникових вузлів;
- несиметричні режими роботи асинхронного електропривода.

Контролюючи параметри несправностей мають різну фізичну природу, а вихідні сигнали мають різні форми і величини. Для кожного контролюючого параметра треба мати власний вимірювальний комплект обладнання. Такі обставини знижують точність, збільшують час і вартість контролювання. Ці недоліки, призводять до часткового контролю стану електроприводів.

Як показують статистичні дані, для електрообладнання шахтних підйомних

установок тільки 43,5% відмов запобігається технічним обслуговуванням, а більшість відмов відбувається в робочі зміни [6].

Технічний стан більшості стрічкових конвеєрів, електровозів та інших транспортних засобів не відповідає сучасним вимогам та умовам безпечності робіт. Капітальний ремонт рейкового транспорту під землею здійснюється на рівні 30% та 10% - для конвеєрного [7].

Виходом із такої ситуації є розробка та застосування сучасних систем контролю електроприводів гірничих машин. Кабінет Міністрів України своєю постановою № 374 від 29.03.06г. затвердив «Програму підвищення безпеки праці на вугледобувних та шахтобудівних підприємствах» [7]. У відповідності до завдання цієї програми ДП «Петровський завод вугільного машинобудування» виготовив уніфіковану телекомутаційну систему диспетчерського контролю та автоматизованого керування гірничими машинами і технологічними комплексами (система УТАС) для шахт України [8].

УТАС виконує повний обсяг функцій, що забезпечують безпечні умови ведення гірничих робіт і підвищення продуктивності шахти з усіма варіантами гірничо-геологічних умов.

Дана система призначена для контролю параметрів роботи гірничо-шахтного обладнання (ГШО) і навколишнього середовища в гірничих виробках шахт та автоматизованого керування машинами і технологічними комплексами, а також передачі даних про стан ГШО і рудникової атмосфери диспетчеру на поверхню.

Основна область застосування системи - це вугільні та гірничодобувні підприємства, в тому числі, небезпечні по газу і пилу, з обладнанням, розташованим на поверхні і під землею, а також інші підприємства, де потрібно контролювати і передавати на віддалені відстані параметри роботи обладнання.

Функціональним призначенням системи УТАС є:

- збір даних про параметри роботи ГШО і навколишнього середовища у виробках;
- первинна обробка отриманої інформації;
- передача даних диспетчеру на поверхню;
- аналіз зібраної інформації за заздалегідь розробленим алгоритмом;
- видача команд управління до ГШО або рекомендацій гірничому диспетчерові.

Сигнали про стан гірничих машин, механізмів, устаткування та навколишнього середовища надходять від відповідних датчиків, встановлених в шахті і на поверхні. Ці сигнали надходять на програмовані контролери для їх реєстрації, аналізу, виконання відключення обладнання при перевищенні граничних значень параметрів, а також для передачі сигналів по телекомунікаційному каналу зв'язку в диспетчерську. У диспетчерській, за допомогою програмного забезпечення, інформація аналізується, реєструється, відображається на екрані диспетчера і, в залежності від ситуації, керуючі команди віддаються на обладнання, встановлене під землею, або даються рекомендації диспетчеру для прийняття рішень.

Стосовно до електроприводів в системі УТАС можна використовувати такі датчики:

- датчики струму призначені для вимірювання струму споживачів, які живляться від мережі змінного струму промислової частоти 50 Hz;
- датчики вібрації використовуються для контролю вібрації гірничих машин, ГШО та їх складових частин (насоси головного водовідливу, вентилятори головного провітрювання, підшипникові вузли видобувних і прохідницьких комбайнів та ін обладнання);
- датчики температури призначені для вимірювання температури навколишнього середовища, а так само температури підшипників барабанів і редукторів, корпуси

двигунів, поверхонь колодок гальм. Контроль температури проводиться з попереджувальним режимом для запобігання пожежам та інших аварійних ситуацій. Надалі сигнал подається на відключення устаткування.

Система УТАС успішно впроваджується на шахтах України [9]. Система УТАС підвищуючи комплексно рівень безпеки, не розпізнає несправностей в багатодвигунових електроприводах гірничих машин. Особливість системи УТАС полягає в тому, що вона є відкритою і дає можливість доповнювати систему новими модулями і датчиками, що в свою чергу дозволяє здійснювати все більше функцій контролю і керування. Чим краще електропривод пристосований до контролю, тим менше часу і коштів буде витрачено на отримання достовірної інформації в заданих умовах.

Існуючу телекомутаційну систему диспетчерського контролю необхідно доукомплектувати інтелектуальними датчиками та модулями для контролю електроприводів [10, 11, 12]:

- датчик навантаження електроприводу;
- модуль керування кількістю електродвигунів в залежності від завантаження гірничої машини;
- модуль захисту електродвигунів.

Організація планово-попереджувальних ремонтів з доукомплектувати датчиками вимагає проведення організаційних заходів, технічних і наукових рішень. Витрати часу та коштів на контроль окупляться в кілька разів унаслідок зниження витрат на проведення поточних і капітальних ремонтів електроприводів.

Висновки та напрямки роботи. Розробка та впровадження сучасних інтелектуальних датчиків та модулів контролю, орієнтованих на виявлення несправностей, які тільки зароджуються, дає можливість прогнозувати оптимальні терміни проведення технічного обслуговування (ТО) та планово-попереджувального ремонту (ППР) і дозволить забезпечити економічний ефект за рахунок безперебійної роботи в робочі зміни.

Література

1. Техническое обслуживание и текущий ремонт стационарного оборудования / В.М. Бирюков, В.А. Пристром, В.И. Матвеев, Н.Г. Картавий / М: Недра, 1998. - 318с.
2. Дідик Р.П., Забара В.М., Шилов П.М. Технологія виробництва і ремонт гірничих машин: Підручник. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 1999. - 470с.
3. Захарченко П.И., Ширшин И.Г., Ванеев Б.Д., Готищев В.М. Обеспечение надежности асинхронных двигателей. – Донецк.: УкрНИИВЭ, 1998-324с.
4. НПАОП 10.0-1.01-05. Правила безопасности в угльных шахтах. - Луганськ: ДП ЛЕТЦ, 2005. - 399с.
5. СОУ 10.1-00185790-002-2005. Правила технічної експлуатації вугільних шахт.-К.: Мінвуглепром України, 2006. -353с.
6. Макаров М.И.Кърцелин Е. Надежность шахтных подъемных установок. – Донецк.: ДонГТУ, 1996-310с.
7. Програма підвищення безпеки праці на вугледобувних та шахтобудівних підприємствах. Постанова Кабінету Міністрів України от 29 березня 2006 р. № 374 Офіційний вісник України 2011, 37 від 27.05.2011, ст. 1532.
8. <http://www.itras.com.ua>
9. Галушко Н.Н., Глебов В.П. Первый год эксплуатации системы УТАС. Уголь Украины. №8 2012. стр. 38-40.
10. А.С. № 1555791 СССР МКИ³ Н 02Р 7/08, 5/04. Многодвигательный электропривод конвейеров.// В.И. Чернышев и др. Опуб. 7.04.1990.Бюлл.№ 13-2 с.
11. А.С. № 1436176 СССР МКИ³ Н 02Р 7/08, 5/04. Устройство для